Vihreä kasvu
Arttu Karila

26.3.2026

Elinkeinoelämän Keskusliiton kirjallinen lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle: Valtioneuvoston kirjelmä U 18/2026 vp eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi väliaikaisen vähähiilisyysrahaston perustamisesta

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi väliaikaisen vähähiilisyysrahaston perustamisesta.

Elinkeinoelämän keskusliitto korostaa, että hiilirajamekanismin (CBAM) ensisijainen tarkoitus on estää hiilivuotoa ja täydentää EU:n päästökauppajärjestelmää (ETS) osana unionin ilmastopolitiikkaa. Mahdollisten uusien rahoitus- tai tukimekanismien tulee ensisijaisesti tukea tätä tavoitetta eikä heikentää CBAMin keskeistä tehtävää hiilivuotoriskin hallinnassa. CBAMia ei tule kehittää EU:n budjettipoliittisista tai kauppapoliittisista lähtökohdista, vaan sen toimivuutta on arvioitava ensisijaisesti ilmastovaikutusten, kilpailukyvyn ja investointiympäristön näkökulmasta.

CBAMia koskevien ratkaisujen hyväksyttävyys ja uskottavuus edellyttävät ennakoitavaa, hallittua ja vaikutusarvioihin perustuvaa toimeenpanoa, jossa eri toimialojen erityispiirteet tunnistetaan ja huomioidaan. EK kiinnittää valtioneuvoston tapaan huomiota siihen, että komission esitystä koskevia vaikutusarviointeja ei ole julkistettu. Vaikutusarvioiden avoin saatavuus on edellytys rahaston tarkoituksenmukaiselle jatkokäsittelylle.

EK korostaa, että väliaikaista vähähiilistämisrahastoa on tarkasteltava ensisijaisesti suhteessa jo päätettyyn ETS-päästöoikeuksien ilmaisjaon asteittaiseen alasajoon. CBAM ei nykyisessä muodossaan tarjoa kattavaa hiilivuotosuojaa erityisesti EU:n ulkopuolelle suuntautuvalle viennille. Hiilivuotoriskiä on tärkeää hallita siten, että teollisuuden toimintaedellytykset ja investointivarmuus turvataan ilmaisjaon alasajon aikana.

EK pitää erittäin ongelmallisena, että komission esitys väliaikaisesta vähähiilistämisrahastosta ei nykyisellään kohdennu vaikuttavasti vientiintensiivisille aloille ja tuotteille, vaikka juuri vientiteollisuus kohtaa merkittävimmän jäljelle jäävän hiilivuotoriskin. Rahaston kohdentuminen ei

esityksen perusteella perustu tuotannon vientiosuuteen tai tosiasialliseen hiilivuotoriskiin, mikä heikentää instrumentin kykyä vastata tunnistettuun ongelmaan. Komission esitys ei vastaa ratkaistavaan hiilivuodon ongelmaan. Tuen kohdentuminen on ratkaiseva kysymys, huomioiden myös rahaston rajallinen koko. Mikäli hiilirajamekanismia laajennetaan koskemaan laajemmin ns. alavirran tuotteita, myös vientikompensaatiomekanismia tulee laajentaa.

Tukea ei tule kohdentaa tuotteisiin, jotka tosiasiallisesti päätyvät EU:n sisämarkkinoille, vaan sen on keskityttävä niihin tuotantoihin, joissa kilpailuedellytykset vääristyvät suhteessa kolmansiin maihin.

EK pitää ensiarvoisen tärkeänä, että vähähiilistämisrahasto säilyy aidosti väliaikaisena instrumenttina eikä muodostu pysyväksi osaksi EU:n teollisuus- tai rahoituspolitiikkaa. Väliaikaisen instrumentin tarkoituksena tulisi olla ennen kaikkea hallita siirtymävaihetta ilmaisjaon asteittaisen alasajon ja CBAM-järjestelmän täysimääräisen toimivuuden välillä.

EK on pitänyt tärkeänä, että ilmastopolitiikan myötä yrityksiltä kerätyt varat hyödynnetään niillä sektoreilla, joilta tulot on alun perin kerätty. Rahoituksen osalta EK pitääkin johdonmukaisena, että CBAM-tulot kohdennetaan eurooppalaisen teollisuuden kilpailukyvyn vahvistamiseen ja vähähiilisten ratkaisujen edistämiseen. Tämä vahvistaa myös ilmastopolitiikan hyväksyttävyyttä teollisuuden näkökulmasta sekä tukee investointeja vähäpäästöisiin ratkaisuihin.

Suomalaisen elinkeinoelämän näkökulmasta EU-tason, yhteisiin pelisääntöihin perustuva ratkaisu on lähtökohtaisesti parempi kuin jäsenmaakohtaisesti eriytyvät tukimallit. Suomen kaltaiselle avoimelle ja vientivetoiselle taloudelle on erityisen haitallista tilanne, jossa kilpailukyky määräytyy jäsenvaltioiden budjettikapasiteetin eikä markkinaehtoisten edellytysten perusteella. Erityisesti rajallisen EU-tason rahoitusinstrumentin täydentäminen laajoilla kansallisilla tuilla loisi merkittävän riskin sisämarkkinoiden fragmentoitumiselle ja investointien vääristymiselle jäsenmaiden välillä. EK pitääkin ensiarvoisen tärkeänä, että hiilivuotosuojaa kehitettäessä ei laajenneta kansallisten valtiontukien käyttöä EU:n sisämarkkinoilla.

Kunnioittavasti,
Arttu Karila
energia- ja ilmastoasiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto ry